

De volstrekte onlogica van de buitenwereld

In de documentaire De regels van Matthijs registreert filmmaker Marc Schmidt het leven van zijn jeugdvriend Matthijs. Die kampt met een autistische stoornis en krijgt hoe langer hoe meer moeite met de onlogica van de buitenwereld.

TEKST: JURGEN TIEKSTRA

ILLUSTRATIE: MARIT DE WOLF

Het zou heel intensief gaan worden. Dat wist filmmaker Marc Schmidt maar al te goed toen hij zijn jeugdvriend Matthijs de vraag stelde of hij hem een jaar lang mocht volgen met de camera. Al vanaf de middelbare school was Schmidt erg betrokken bij Matthijs, die anno 2011 in een totaal verrommeld appartement in Groningen woonde en voortdurend in de clinch lag met de woningbouwvereniging. Of beter gezegd: in de clinch met een groot deel van de buitenwereld. Want Matthijs had een autistische stoornis, verzette zich te vuur en te zwaard tegen alle regels die hem opgelegd werden en verschanste zich hoe langer hoe meer

in zijn huis. En in zijn hoofd.

De documentaire *De regels van Matthijs* is het imposante verslag van de maanden dat Marc Schmidt met zijn oude schoolvriend optrok. Het doel was om in diens brein te kruipen, om diens intrigerende gedachtenwereld te verkennen, maar veel sneller dan Schmidt ooit had verwacht ontspoorde het leven van Matthijs. Vijf maanden nadat hij de camera had aangezet voor wat opnames van een jaar moesten worden, kwam *rücksichtslos* een einde aan alles: Matthijs had zelfmoord gepleegd.

CONSEQUENTIE

“Van tevoren had ik met Matthijs en met mijzelf de afspraak gemaakt: ik film alles”, vertelt Schmidt. “Ook als er een grote crisis komt, ook als wij ruzie zouden krijgen, wát er maar gebeurt. Tijdens het filmen had ik geen reden om daaraan te twijfelen. Want ik wilde niet alleen laten zien hoe Matthijs dacht, maar ook hoe dat hem in de problemen bracht. De uiterste consequentie van die opzet was dat ik hem ook filmde tijdens heel heftige momenten. Dan pas begrijp je hoe ver zijn denken ging.” Voorafgaand aan de opnames had Schmidt toestemming gevraagd aan alle betrokkenen: de woningbouwvereniging waarmee Matthijs in gevecht

was, de rechtbank waarin de zaak werd uitgevochten, de psychiater die hem de laatste anderhalf jaar begeleidde. Die psychiater was Kit Vanmechelen. Toen Schmidt bij haar op de stoep stond, aarzelde ze aanvankelijk, maar ze raakte overtuigd dat het juist was dat de documentaire er kwam. “Zijn doel was om aan te tonen dat het hebben van zo’n ernstige psychiatrische problematiek heel veel onmacht geeft bij Matthijs zelf, maar ook bij iedereen om hem heen die heel hard zijn best doet om het op te lossen.”

Als psychiater wil ze haar beroepsgeheim niet schenden. Daarom vertelt ze niks over de diagnoses die Matthijs kreeg, maar wel wil ze haar kijk op de film geven, omdat hij dat ook had gewild. “Een indrukwekkende man”, noemt ze hem. Een klassiek autisme had hij niet, zegt ze. Met Matthijs was veel tegelijkertijd aan de hand.” Hij laat in de film zien dat hij allerlei medicijnen neemt. Als je dat zou opzoeken, dan zijn dat ook medicijnen tegen depressies en bipolaire stoornissen. Hij was een man met een ver bovengemiddelde intelligentie. Dat maakte dat hij heel goed door kon redeneren, tot duidelijk bleek dat allerlei regels en omgangsvormen in de maatschappij totaal onlogisch zijn. Daar kon hij niet mee leven.”

*'Hij was een man met een ver
bovengemiddelde intelligentie'*

SCHOONHEID

In zijn leven voerde Matthijs meerdere rechtszaken tegelijkertijd. Zo vocht hij jarenlang een bekeuring aan die hij kreeg nadat hij door een rood licht zou zijn gelopen. Nooit heeft hij een baan gehad. "Hij had een heel afwijkend slaap- en waakritme, om die reden zou werk heel moeilijk zijn geweest", zegt Schmidt. Voor hem was hij een lastige, maar ook een dankbare vriend. "Ik heb de schoonheid van zijn manier van denken willen laten zien. Hij had een inspirerende manier van denken, waar ik veel aan heb gehad. Dat mis ik." De opnames waren uiteindelijk loodzwaar, omdat hij niet alleen als filmer, maar ook als vriend met Matthijs mee-

leefde. "Je ziet iemand ten onder gaan. Dat is heel heftig, om daar bij te zijn. Het ernstigste is dat je machteloos bent. De machteloosheid is het zwaarste." Na de opnames deed hij vier maanden niks meer aan de film. "Ik was helemaal kapot." Daarna moest hij de montagekamer in. Ook dat was emotioneel, maar Schmidt wil dat niet dramatiseren. "Voor Matthijs was het pas echt zwaar, je moet dat een beetje in perspectief kunnen zien." Nu de documentaire klaar is, ziet Schmidt dat de film een pleidooi is geworden voor het accepteren van 'ongemakkelijke karakters'. "Soms heb ik het idee dat weinig mensen daartoe bereid zijn." Kit Vanmechelen hoopt op begrip.

"Ik hoop dat mensen doordrongen raken van hoe allesomvattend zo'n autistische stoornis kan zijn voor je functioneren. Sommige mensen zijn psychisch ongeneeslijk ziek. Voor sommige mensen is alleen de dood een uitkomst. Ik hoop dat dat niet verworpen wordt, maar dat mensen die de documentaire zien, dat voelen: zo kan het zijn, zo kan het gaan. Zonder dat te veroordelen."

Direct na de uitzending is op Holland Doc 24 een interview met Marc Schmidt te zien in de serie De regisseur aan de keukentafel.

**[DOKUMENT | MAANDAG |
NEDERLAND 2 | NCRV | 22.55]**